

1. Everyone has Chelek except...

- Mishneh in Chelek
- Even still born gets named and Bris
- List of those without portion
- Alter Rebbe also records
- Denies Techiyas Hasmeisim from Torah-Rashi versus others
- List in Rambam
- Letter of Rambam to Kofrim from Keser Shem Tov.

2. Everyone is resurrected for Yom Hadin Hacharon:

- Malachi
- Mishneh Sanhedrin 107b-Rashi there
- Ramban Shaar Hagemul
- Pirush of Arizal
- Rambam versus Ramban on definition of Olam Haba

3. Everyone Jew has portion in world to come:

- Question of Shoel
- Source in Chassidus that everyone gets chelek
- Source in Gemara Sanhedrin 104b Dorshei reshumos Amru
- Answer:
 1. If did Teshuvah receives Chelek
 2. Son can merit father even if did not do Teshuvah
 3. Others can also merit even if did not do Teshuvah
 4. Can merit through punishment after death [Even Yiravam has Chelek [Yerushalmi]
 5. In truth all will merit: Chazal Promise that all will do Teshuvah.
 6. Must say all will merit: G-dly spark lasts forever.
 7. Answer of contradiction: All souls will merit but not all bodies.

צ. אלו הן הנחנקין פרק עשירי מנהדרין

כל ישראל ייש להם חלק לעולם הבא שנאמר וְעַמְךָ כֻּלָּם צְדִיקִים לְעוֹלָם יִירְשׁוּ אֶרֶץ נָצַד מִמֶּנִּי מַעֲשֵׂה יָדֵי לְהִתְפָּאֵר יִיְיָ אֱלֹהֵי שָׂאִין לָהֶם חֵלֶק לְעוֹלָם הַבָּא הָאֹמֵר אֵין תְּחִיית הַמֵּתִים מִן הַתּוֹרָה וְאֵין תּוֹרָה מִן הַשָּׁמַיִם וְאִפִּיקוֹרוֹס ר"ע אֹמֵר אֵף הַקּוֹרָא בְּסִפְרֵים הַחִיצוֹנִים וְהַלּוֹחֵשׁ עַל הַמִּכְבָּה וְאֹמֵר כָּל הַמַּחְלָה אֲשֶׁר שָׁמְתִי בְּמִצְרַיִם לֹא אֲשִׁים עֲלֶיךָ כִּי אֲנִי ה' רֹפֵאֲךָ אֲבָא שְׂאוּל אֹמֵר אֵף הַהוֹנָה אֵת הַשֵּׁם בְּאוֹתֵיחוֹ שְׁלֹשָׁה מַלְכִים וְאַרְבַּעַת הַדְּיוֹטוֹת אֵין לָהֶן חֵלֶק לְעוֹלָם הַבָּא שְׁלֹשָׁה מַלְכִים יִרְבַּעִם אַחָב וּמִנְשֵׁה ר' יְהוּדָה אֹמֵר מִנְשֵׁה יֵשׁ לוֹ חֵלֶק לְעוֹלָם הַבָּא שְׁנֹאמֵר וַיִּתְפַּלֵּל אֱלֹהֵי וַיִּשְׁמַע תְּחַנְתּוֹ וַיִּשְׁיבֵהוּ יְרוּשָׁלַיִם לְמַלְכוּתוֹ אִמְרוּ לוֹ לְמַלְכוּתוֹ הִשְׁיבּוּ וְלֹא לַחַיִּי הָעוֹלָם הַבָּא הִשְׁיבּוּ אַרְבַּעַת הַדְּיוֹטוֹת בְּלַעַם וְדוֹאֵג וְאַחִיתוֹפֵל וְנַחֲוִי: גַּמ' וְכָל כֵּךְ לְמָה תֵּנָא הוּא כִפֵּר בְּתְחִיית הַמֵּתִים לְפִיכֵךְ לֹא יִהְיֶה לוֹ חֵלֶק

ז תינוק שמת קודם שנימול (בין בתוך ח' ימים בין אחר כך) מלין אותו אצל קברו להסיר חרפתו ממנו שלא יקבר בערלתו כי חרפה היא לו. ואין מברכין על המילה, אבל קוראין לו שם יי) לזכר שירחמותו מן השמים ויחיה בתחיית המתים, ויהיה בו דיעה להכיר אביו ואמו, אם שכחו למולו וקברוהו בערלתו אם נזכרו מיד, שעדיין אין לחוש שנתנוול בקבר, צריכין לפתוח את הקבר ולמולו. אבל אם לא נזכרו עד איזה ימים לאחר מותו אין לפתוח את הקבר (13)

99b

תנינא אמרי תרוייהו זה המבזה ת"ח רבי יוחנן ור' יהושע בן לוי אמרי זה המבזה חבירו בפני ת"ח בשלמא למ"ד המבזה חבירו בפני ת"ח אפיקורוס הוי מבזה תלמיד חכם עצמו מגלה פנים בתורה שלא כהלכה הוי אלא למ"ד מבזה תלמיד חכם עצמו אפיקורוס הוי מגלה פנים בתורה כגון מאי כגון מנשה בן חזקיה ואיכא דמתני לה אסיפא מגלה פנים בתורה רב ור' תנינא אמרי זה המבזה ת"ח רבי יוחנן וריב"ל אמרי זה המבזה את

כל ישראל יש להם חלק לעולם הבא.

מעיקרא איירי בארבע מיתות ומפרש ואזיל להו לכולהו והדר מפרש הני דאין להם חלק לעולם הבא: ה"ג האומר אין תחיים המתים מן התורה. (שכופר במדרשים דדרשינן בגמרא לקמך) מניין לתחיית המתים מן התורה ואפי' יהא מודה ומאמין שיחיו המתים אלא דלא רמיזא באורייתא כופר הוא הואיל ועוקר שיש תחיית המתים מן התורה מה לנו ולאמונתו וכי מהיכן הוא יודע שכן הוא הלכך כופר גמור הוא: אפיקורוס. מפרש בגמרא [לט:]: ספרים החילוניים. מפרש בגמרא [ק:]: גמ'

4.

רמ"ה

חלק פרק עשירי

יד

162

5.

6.

בחזור לפרש שארית המשנה כפי מנהג ואלו שאין להן חלק לעה"ב הכופר בתחיית המתים ואומר שאין תחיית המתים עתידה להיות כלל כמו שפירשנו למעלה שנמלא כופר בעה"ב לפיכך אין לו חלק לעה"ב ואיירי דחשיבא ליה והוה איכא דמזלזלי צבי וכל כך למה ורבינו שלמה ז"ל גרים האומר אין תחיית המתים מן התורה כלומר שכופר במדרשים דדרשינן לקמן מניין לתחיית המתים מן התורה ואפילו יהא מודה ואומר מאמין אפי' שיחיו מתים אלא דלא רמיזא באורייתא כופר גמור הוא דהואיל ועוקרה מן התורה מה לנו ולאמונתו וכי מהיכן הוא יודע שכן הלכך כופר גמור הוא וכולהו מפרש בגמרא. אבא שאול אומר אף ההוגה את השם באותיותיו שקורא שם בן ארבע אותיות ככתבו דהיינו יו"ד ה"א ואו ה"א. ברם לריך את למידע דכי פליג ת"ק אדר' עקיבא ואדאבא שאול הני מילי לענין עונש דקסבר ת"ק דהקורא צםפרים החילוניים והלוטש על המכה ואומר כל המתלה בו' וההוגה את השם באותיותיו לא נפיש עונש דידהו כולי האי אבל לענין איסורא כלהו ס"ל דאסירי:

קפו

שמעתי מחזרי דיש [בכתבי] שו"ת של הרמב"ם, ששלחו מדינה א' להרמב"ם, וחתמו על שאלה זו **במספר ע' אלף**, ילמדנו רבינו, מאחר שאין תחיית המתים מפורש בתורה, רק בש"ס רמזו ודרשו מהוכחות שלהם, **א"כ גם לנו יש להוכיח ולדרוש איפכא כו'.** והרמב"ם **לא רצה בעצמו להשיב**, וצוה לתלמידו מהר"י אבן תבון לכתוב תשובתם. ותוכן ענין תשובתם הוא זה, אבאר לכם, מאחר שנמשך לכם ספק זה, **א"כ אין נשמתכם נמשך מכני אברהם יצחק ויעקב רק מאנשי סדום ועמורה כו',** כי יש נשמות הנמשך משמים וארץ וז' כוכבי לכת וכיוצא וכו'.^{כה}

קפו

צ"פ יתרו סד, א (רכת, א)

בש"ס רמזו ודרשו כו' - פסחים סח, סע"א. סנהדרין צ, ב. שם צא, ב. שם צב, א. כדרשת חז"ל - ר"ה יא, א.

כה) חסר המשך הדברים: ויש לשאול על עיקר הבריאה הא כל מעשה בריאת עולם לצביונן נבראו כדרשת חז"ל בפסוק ויעש אלהים וגו', ואם כן מה טעמא לא רצה ארץ להיות בחינת שמים, וצ"ל שלא נתן דעת לארץ שידע בחינת שמים וחכותו שיתאוה להיות בחינת שמים, והטעם כי גם בחינת ארץ צריך שיהיה בעולם, וכיוצא בזה וכל הנבראים, וזה שאמרו לצביונים נבראו. וגם בחינת אדם צריך שיהיו כת רשעים וכת בינונים וכת צדיקים, כי יתרון אור מהחושך עיין מזה במקום אחר, ר"ל

שנמשך תועלת מהחשך, ממעשה הרשעים נודע מעלת הצדיקים, וכל אחד נבראו לצביונם ורצונם. וכי תימא אם כן תקשי לכם קושיא בחינת הבחירה עם הידיעה, מאחר שאתם כופרים בדרשת חז"ל, אם כן אין אתם משיגים ביאור קושיא זו.

והנה נפש האדם הוא דם הנעשה מכרירות המאכלים, ויש כמה מיני בירור, בתחלה על ידי שזרקת המרה טפה במאכל שנתוך מעיו נברר הגס ועב ונעשה צואה ויוצאה לחוץ, בירור ב' יוצא למי רגלים, בירור ג' נעשה זיעה, ד' נעשה שערות וצפרנים, בירור ה' הדם נבלע ככבד וטחול וכו', ומבחר הדם נכנס בלב ואחר כך במוח ומזה נעשה השכל והדעת. ומדברייכם נראה שאתם כופרים בדברי חז"ל, אם כן לא נזהרתם מאכילת איסור ודברים טמאים, והשכל והדעת שלכם נעשה מהדמים של טריפות ואיסורים, והשכל והדעת שלכם נמשך להכריע אל הטומאה כי ממנו נעשה, ואם כן איך תוכלו להכריע בשכל שלכם נגד רבותינו חכמי התלמוד אשר רוחב לבם היה רחבה מני ים וכו', ותדעו נאמנה, מאחר שירדו לספק זה וכפירה זו, שהפורעניות קרובה לכם. וכך עלתה להם שבא עליהם מלך אחד והרגם והשמידם, ורצו להמיר דתם ולא קבלו אותם מאחר שכפרו בתחיית המתים, והאומות מאמינים גם כן בסוד הגלגול ותחייה וכמ"ש הפילוסוף וכו'. ומעט מזעיר נמלטו להרמב"ם וחזרו בתשובה ע"כ.

ר"ע ר"א אומר עליהם הוא אומר ה' ממת ומחיה מוריד שאול ויעל: גמ' ת"ר דור המבול אין להם חלק לעולם הבא שנאמר וימח את כל היקום אשר על פני האדמה וימח את כל היקום בעולם הזה וימחו מן הארץ לעולם הבא דברי ר"ע ר"י בן בתירא אומר לא חיין ולא נדונין שנאמר לא ידון רוחי באדם לעולם לא דין ולא רוח דבר אחר לא ידון רוחי שלא תהא נשמתן חוזרת לנרנה ר' מנחם בר יוסף אומר אפילו בשעה שהמב"ה מחזיר נשמות לפגרים מתים נשמתו קשה להם בניהנם שנאמר

מ"ג תהלים ט יח

ישובו רשעים לשאולה כל גוים שכחי אלהים

מנוקד

(כל הפרק) רש"י

עריכה

מצרימה מדברה (בראשית יב) אמר רבי נחמי' כל תיבה הצריכה למ"ד בתחלתה הטיל לה ה"א בסופה כגון - "לשאולה" התיבון לי' והכתיב ישובו רשעים לשאולה א"ר אבא בר זבדי למדריגה התחתונה של שאול ומהו ישובו לאחר שיצאו מגיהנם ויעמדו בדין ויתחייבו ישובו למדריגה תחתית של גיהנם

Ramban Shaar Hagemul

ירבעם בן נבט וחביריו יורדין לנהינם וכדונין בה לדורי דורות זה שאמר
 חכמים שלש כחות הן ליום הדין יום מועד הוא לרון הכל הוא שכח
 עליו יום ימי הגדול והמורא והוא יום וזמן העולם הבא אבל עומדין בדין
 ועליה שנו בחוספתח זה שאמרנו שלש כחות ליום וכו' • אבל אין הכונה
 לרבותינו להאריך עונש האדם ושכרו עד היום ההוא ושלא יהא דין ועונש
 או שכר לנפשות קודם אוחו הדין אלא לפי שהם זיל מונין כאן כחות הגדיקים
 גמוריי והם הזוכים לחיי העולם שהוא יום הדין לפיכך ספרו להם שכרם
 שהוא חיי העולם הבא וכן הרשעים הגמורים הם נכרתים מחיי העולם הבא
 והם הגדונים באוחו היום העתיד להחזירם לניהנם ולהברית והאבד הנפש
 מחוך העונש והנער הגדול המתחדש עליהם הלכו בצריית' זו אחר מחן שחרן
 של מלוח ואחר סוף עישן של עבירות אבל כל אחד ואחד מצני אדסיש לו הדין
 בשעת מיסתו והראשון דיני כחות הללו בעלמאן לדיקים גמורים נכחנין
 וכחמין לאלתר ונכנסין לגן עדן והוא עמנו חיים מחיי העולם הבא הוא
 רשעי' גמורים נחמין ונכנסין לאלתר לניהגם וכדונין בו וזינוים מלפנפים
 משס להוילאן למקום מנוחה כמו שאנו עתידין לבאר בין בדין של גיהנם

מהו אותו "יום ה' הגדול והנורא" שיהיה לאחר ביאת משיח?

להבין את התקופה
מה יקרה בתקופת הגאולה
היהודים כנושאי האור
העולם כבר בשל לגאולה
עשו כל אשר ביכולתכם
מתי מתחילה הגאולה
מה יקרה לגויים בימות המשיח?
הכול ייגאלו
מה ישתנה
שפע גשמי
וגר זאב עם כבש
כך יועבר הרע
לא עוד מוות
יום-הדין הגדול
תורתו של משיח

"יום הדין" מוכר לכולנו כ"ראש השנה", אך פעמים רבות מוזכר בתורה 'יום-הדין הגדול' שעתידי להתקיים לעתיד-לבוא. על יום זה נאמר: "הנה אנוכי שולח לכם את אליה הנביא לפני בוא יום-ה' הגדול והנורא". הרמב"ן² מבאר, שיש שלושה מועדים כלליים של דין ומשפט: א) בעולם-הזה, כמו המשפט שיש בכל ראש-השנה, שמתייחס לחיי האדם בעולם-הזה; ב) בעולם-הבא, שזהו הדין שנידונה בו הנשמה לאחר צאתה מהגוף; ג) לעתיד-לבוא, והוא 'יום-הדין הגדול'.

על יום זה נאמר גם-כן³: "הנה היום בא בוער כתנור, והיו כל זדים וכל עושי רשעה ולהט אותם היום הבא". ובהמשך לכך נאמר: "וזרחה לכם יראי שמי שמש צדקה ומרפא בכנפיה". חז"ל⁴ פירשו זאת, שלעתיד-לבוא "הקב"ה מוציא חמה מנרתיקה - צדיקים מתרפאין בה ורשעים נידונין בה".

כך גם נאמר במכילתא⁵: "אם תזכו לשמור את השבת, תינצלו משלוש פורענויות - מיומו של גוג, ומחבלו של משיח, ומיום-דין הגדול".

כל ישראל צדיקים

מתי יהיה יום-הדין הזה? מדברי כל המפרשים עולה, שזמנו של יום-הדין אינו בימות המשיח אלא בתחילת תקופת תחיית המתים. כך אומר הרמב"ן: "אחרי-כן יבואו ימי המשיח... ובסופן יהיה הדין ותחיית המתים". לדבריו, בדין זה יישפט האדם "אם ראוי לתחיית המתים ולנועם הגוף והנפש באותו זמן". על כך נאמר בדניאל⁶: "ורבים מישיני אדמת עפר יקיצו, אלה - לחיי עולם,

ואלה - לחרפות לדראון עולם".

מי יהיה נידון בדין הזה? לדעת הרמב"ן, הדין יחול על הכול. כל אדם יישפט מחדש על-פי מעשיו, כדי לקבוע באיזו מידה הוא ראוי לשכר הגדול של ימי התחייה⁷. עם זאת, מאחר שיהיה זה לאחר ימות המשיח, שיתקן את העולם כולו, ולאחר ביאת אליהו הנביא (שמופיע "לפני בוא יום-ה' הגדול והנורא"), ששיב "לב אבות על בנים", הרי אז כבר ישובו כולם בתשובה ויתקיים מה שהבטיח הקב"ה "לא ידח ממנו נידח", וכל ישראל יהיו בחזקת צדיקים וראויים לתחיית המתים. כך נאמר במדרש שמואל⁸: "בהכרח יהיו כולם צדיקים, לפי שהוא יתברך חשב מחשבות לבלתי ידח ממנו נידח".

על-פי הדברים האלה נראה, שבכל מקום שנאמר "צדיקים" בקשר לדין ומשפט הזה ("צדיקים מתרפאין בה", וכדומה), הכוונה לכל אחד ואחד מישראל, שיהיה כבר אז בדרגת צדיק⁹. "רשעים" - אלה רשעי אומות-העולם, שאכן יקבלו אז את עונשם.

דין באומות

האר"י ז"ל¹⁰ סבור, שכל הדין והמשפט הזה אינו מתייחס כלל לעם-ישראל, שכן כל יהודי שהיה בו חטא כלשהו, כבר קיבל את עונשו בעולם-הזה או בעולם-הבא: "מאחר שעברו על הנשמה הזאת יום-הכיפורים וייסורים ממרקים כו', ואחר-כך גלגולים, למה לה לחזור ולהיות נידונית ביום-הדין הגדול?". מסקנתו של האר"י ז"ל: "יום-הדין הגדול אינו אלא לאומות-העולם".

ברוח זו כותב גם רבי יצחק אברבנאל¹¹, שאין מקום לדין ומשפט נוסף אחרי המשפט שיש על האדם בעולם-הזה ובעולם-הבא. הוא שואל בתמיהה - האם האדם עשה מצוות או עבירות אחרי שנשפט לאחר מותו, שיש מקום לדונו מחדש?! על-כן הוא סבור, שאין לפרש את 'יום-הדין' הזה במובן של דין ומשפט, אלא במשמעות של עונש ונקמה באומות - "הדין שזכר כאן הוא העונש שיעניש הקב"ה את האומות ויבטל ממשלתם". לדבריו, אז יקים הקב"ה לתחייה גם את רשעי הגויים שכבר מתו, "כדי שיקבלו עונשם לעיני החיים"¹².

(מתוך הספר "ימות המשיח" בהוצאת "צעירי אגודת חב"ד - המרכז", מאת הרב מנחם ברוד)

- (1) מלאכי ג, כג.
- (2) בשער הגמול.
- (3) מלאכי ג, יט.
- (4) נדרים ח, ב.
- (5) בשלח ויסע פרשה ד.
- (6) יב, ב.
- (7) וראה ב'ליקוטי-דיבורים', של אדמו"ר הרי"ף מליובאוויטש, חלק ב, עמ' 644 (בתרגום חופשי): "דין ומשפט זה ייעשה על-ידי המשיח עצמו, ועליו אומר הפסוק, אשר 'לא למראה עיניו ישפט ולא למשמע אזניו יוכיח', אלא הוא יכניס את עצמו בתוך קשיי החיים של היהודים בגלות, ויעורר רחמים עליהם וילמד זכות, שהם עצמם לא רצו לחטוא, אלא שלא יכלו להתגבר על יצר-הרע. הוא, המשיח, יראה את הצד הטוב".
- (8) כך מבואר ב'קדושת לוי' פרשת בא ד"ה נטה: "צדיקים היינו ישראל, ורשעים היינו אומות-העולם".
- (9) דבריו הובאו בספר נשמת חיים מאמר א, פרק יז.
- (10) מעייני הישועה, המעיין השמיני, סוף התמר הז.
- (11) בדומה לזה נאמר בתנא-דבי-אליהו רבה פרק כב, ד: "כל הגויים וכל הממלכות שעינו אותם, את ישראל, ולחצו אותם, יהיו רואים בשמחתן של ישראל, ויצטערו ויכעיסו בלבבם. ואחר-כך הם הולכים לעפרם, ושוב אינם חוזרין לעולם".

יום הדין אחר תחיית המתים]עריכה]

שלוש דעות בענין זה:

(א) אחר תחיית המתים יהיה יום הדין הגדול שבו כל האדם נדון כפי מעשיו. ^[46] (ב) כל אדם נשפט תיכף למיתתו ואין מקום למשפט נוסף אחר התחיה. ומה שנמצא בכמה מקומות הבטוי יום הדין בזמן דלאחר התחיה - פירושו יום עונש ונקמה - ^[47] (ג) דעת [האריז"ל](#), וז"ל: ואם תאמר מאחר שעברו על ה**נשמה** הזאת יום הכפורים ויסורים ממרקים כו' ואחר כך גלגולים, למה לה לחזור ולהיות נדמית ביום הדין הגדול, ויש לומר כי יום הדין הגדול אינו אלא לאומות העולם. ^[48] ומוסיף על זה בספר נשמת חיים ^[49] זה: ואם תאמר ומה יהיה מאלו שימותו קרוב לתחיה ועדיין על ידי גלגולים או **יסורים** לא קבלו עונשן כו', אשיב שהדין נותן שתחת הזמן הארוך של משפטן יקבלו עונש כל כך עצום ומופלג בזמן קצר שיהיה איכות העונש תחת כמות הזמן, כדי שיזכו לחיי העולם הבא, והדברים האלו הם סתומים וחתומים וברוך היודע. עכ"ל. ^[50]

ו) ראה מפרשי המשנה סנהדרין ר"פ חלק, רס"ג בס' האמונות והדעות סוף מאמר תחה"מ, נ"כ הרמב"ם הל' תשובה פ"ח ט' ועוד. וכבר השיב לאלו החולקים על הדעה המובאת בפנים – בס' עבודת הקדש ח"ב פמ"א-מג, הובא בקיצור בשל"ה בהקדמה חלק בית דוד.

והנה בימים ההם הי' מקום לדעות מחולקות בענינים האלו, אבל אחרי אשר נגלה דבר ה' אל – (ל' הרח"ו בהקדמתו לשער ההקדמות) – „עיר וקדיש מן שמיא נחית הרב הגדול האלהי החסיד מו"ר כמהר"ר יצחק לוריא אשכנזי זלה"ה מלא תורה כרמון במקרא במשנה בתלמוד בפלפול במדרשים והגדות במעשה בראשית במעשה מרכבה" וקבלוהו כל ישראל עליהם לפוסק אחרון בכל עניני סתרי תורה וסודותי" – אין מקום כלל למחלוקת וחלכה כדברי האריז"ל, שהיא היא הדיעה המובאת בפנים וכמבואר לקמן.

שער הגמול

שהוא עיקר מעיקר החורה הכוונה בו שחשוב הנפש לגוף ברצון הצורא ויאלו הנשמות מן העולם הבא וישבו לגוף כימי החחיה ויחעדנו האנשים ההם הזוכים בטובת העולם הזה בימות המשיח ויזכו בו למעלה עליונה ממעלתם. הראשונה אבל אחרי כן יגזור הרב ז"ל מיתה על המשיח ועל דורו ויהיו נפשותיהן בטוב העולם הבא בלא גוף כמו שהיו מחלה במעלה גדולה ממנה שזכו לה במלות שטשו בזמן החחיה וזה יתקיים להם לנח והנה אריכות הרב ז"ל בהרבותו דברים להכריע שבני העולם הבא אינו גוף לשני ענינים כי הוא יודע אנשי קבלתנו יאמינו שאין אחרי החחיה מיתה על פי מה שדרשו צלע המות לנח ואמרו מתי שעתיד הקב"ה להחיות שוב אין חזרין לעפרן ולזה הדעת בני העולם הבא אחרי החחיה יהיו בעולם ההוא בנופחם והרב מבטל זה הדעת בכל יכלתו ועל זה חלקו עליו רבים מחכמי הדורות האלו על הכונה הזאת כמו שימלא בדבריהם כי על העולם הבא אחרי המיתה לנפשות לא יחלוק כל איש חכם או שאינו חכם ואין לורך לכל עניני הדברים שכתב הרב בכמה מקומות כי דבר מפורסם הוא שאין לגוף בו חלק וזכות ועוד

פה

ב"ה יום ב' ט"ז לחדש תמוז ה'תש"ג

כבוד הו"ח נכבד ונעלה אי"א וחרד על דברו כו'
מהור"ד שי הלוי

שלום וברכה!

באשר תמה על אשר אמרתי בהמשך הסיום ש"ס משנה בע"פ, אשר כל אחד מישראל יהי מי שיהי, אפילו רשע גמור, ר"ל, כל ימיו יש לו תקוה, וסוף סוף, אם ברצונו או ע"י כפי מלמעלה, **אם בחייו או לאחר מותו**, מעלין אותו משערי הטומאה אשר נשקע בהם, מעבירין אותו דרך כמה ענינים של טהרה וזיכוך, **עד אשר גם הוא מתאחד ודבק בשרשו אוא"ס ב"ה**.

והקשה ע"ז אשר תמוה הדבר ויש כמה סתירות ע"ז.

לכן הנני להעתיק בזה איזה מארז"ל אשר שימשו יסוד למה שאמרתי, ולבאר ולתרץ מה שיש להקשות ע"ז.

שאלה

שמעתי אומרים אשר, ע"פ המבואר בדא"ח, כל אחד מישראל, יהי מי שיהי, ואפילו רשע גמור כל ימיו, ר"ל, יש לו תקוה. וסוף סוף, אם ברצונו או על ידי כפי מלמעלה, בחייו או לאחר מותו, מעלין אותו משערי הטומאה אשר נשקע בהם, מעבירין אותו דרך כמה ענינים של טהרה וזיכוך, עד אשר גם הוא דבק ומתאחד בשרשו ומקורו אוא"ס ב"ה.

ולכאורה תמוהה שמועה זו ביותר, וכמה סתירות ע"ז מן הכתוב וממרז"ל.

ר' דוד שטוקהאמער
שו"ב נוארק נ.ד.

סה

אגרת זו נדפסה, במהדורא בתרא, בקובץ ליובאוויטש גליון 6 (י"ט כסלו"ס אדר תשי"ה) ע' 6 ואילך, ומשם נעתקה בס' תשובות וביאורים ע' 28 ואילך.
הנדפס כאן הוא מהדורא בתרא הנ"ל, ונוסף הקטע הראשון והחתימה מהעתק המזכירות.
מהור"ד: שטוקהאמער. אגרת נוספת אליו – לקמן קמא.
הסיום ש"ס משנה: בטיז סיון, כדלעיל אגרות עו. עה. עט. פא. על אמירת הסיום ע"י כ"ק אדמור"ק שליט"א מסופר בהקריאה והקדושה גליון 35 ע' ג.
שמעתי אומרים: מכאן ואילך – מהדורא בתרא הנדפסת.

תשובה

מקור שמועה זו מבואר בכ"מ, ומהם:

בד"ה כי ישאלך בנך ס"א – דשנת היש"ת, וז"ל: כל ישראל יש להם חלק לעוה"ב דקאי על עולם התחי'... וההבדל בין ג"ע לעולם התחי' הוא דבג"ע כתיב מי יעלה בהר ה' גוי נקי כפים ובר לבב כו', דיש כמה תנאים בכדי שיוכל לעלות בג"ע... ויש שזוכים לעלות רק לג"ע התחתון ולג"ע העליון אינם זוכים... וכללות הגילויים בג"ע הוא רק לנשמות ולא לגופים. ובעולם התחי' היינו תחה"מ, אמרו כל ישראל יש להם חלק לעוה"ב שהכל יבואו לגילוי דתחה"מ, והגם שיהי' בזה דין ומשפט ועוד קשה יותר מכמו הדין ומשפט שעל הגילויים דג"ע... וכללות הגילוי יהי' לנשמות בגופים דוקא. עכ"ל.

ויסוד לדברים אלו בדרוש רבינו הזקן ד"ה להבין ביאור ענין האבות ה"ה המרכבה (בתורה אור פ' יתרו) ס"ג ד, וז"ל: ענין עוה"ב שהוא ג"ע ותחה"מ ומבואר במפרשים וברמב"ן בשער הגמול שעיקר השכר עוה"ב הוא בתחה"מ, שמעלת תחה"מ היא יתרה מג"ע העליון. והנה בג"ע יושבין נשמות הצדיקים בלא גופות... ותחה"מ הוא שיעמדו בגופיהם... אפילו פושעי ישראל מלאים מצות כרמון ולכן כל ישראל יש להם חלק לעוה"ב בתחה"מ חוץ מאותם שמנו חכמים. עכ"ל.

וראה ג"כ בלקו"ת פ' שלח רד"ה אני ד"א (הראשון) וד"ה אני ד"א (השני) ס"ג.

וכיון אשר כמה מאמרים הנה, בהשקפה ראשונה, סותרים הם את

(1) ראה מפרשי המשנה סנהדרין ר"פ חלק, רס"ג בס' האמונות והדעות סוף מאמר תחה"מ, נ"כ הרמב"ם הלי' תשובה פ"ח ט' ועוד. וכבר השיב לאלו החולקים על הדעה המובאת בפנים – בס' עבודת הקדש ח"ב פמ"א-מג, הובא בקיצור בשל"ה בהקדמה חלק בית דוד.

והנה בימים ההם הי' מקום לדעות מחולקות בענינים האלו, אבל אחרי אשר נגלה דבר ה' אל – (לי' הרח"ו בהקדמתו לשער ההקדמות) – „עיר וקדיש מן שמיא נחית הרב הגדול האלהי החסיד מו"ר כמהר"ר יצחק לוריא אשכנזי זלה"ה מלא תורה כרמון במקרא במשנה בתלמוד בפלפול במדרשים והגדות במעשה בראשית במעשה מרכבה" וקבלוהו כל ישראל עליהם לפוסק אחרון בכל עניני סתרי תורה וסודותי' – אין מקום כלל למחלוקת והלכה כדברי האריז"ל, שהיא היא הדיעה המובאת בפנים וכמבואר לקמן.

עוד אלא שכיתי בנה בשבע שנים וביתו בנה בשלש עשרה שנה לפני מלכים יתיצב [בל יתיצב] לפני חשוכים ולא השניח עליה יצאה בת קול ואמרה ¹⁶המעמך ישלמנה כי מאסת כי אתה תבחר ולא אני וגו' דורשי רשומות היו אומרים כולן באין לעולם הבא שנאמר ¹⁷לי גלעד ולי מנשה ואפרים מעוז ראשי יהודה מחוקקי מואב סיר רחצי על אדום אשליך נעלי עלי עלי פלשת התרועעי לי גלעד ¹⁸ו[וי] מנשה) זה אחאב שנפל ברמות גלעד מנשה כמשמעו אפרים מעוז ראשי זה ירבעם דקאתי מאפרים יהודה מחוקקי זה אחיתופל

Oar Hachayim Pinchas

עוד יתבאר על זה הדרך על פי מה שקדם
לנו מדברי המקבליים שלא ידח נדח
מכל ניצוצי הקדשה וכלן לבסוף יזכו למקום
שממנו באו והגם שיריע איש ישראל אף
יצריח נפשו סוף כל סוף יחזר לשרשו, והוא